

Panu:

Kullan kallis

"Yksisarvinen", taidehistoriallisesti mielenkiintoinen erikoisuus Mikael Toppeliuksen kuvittamassa Haukiputaan kirkossa.

Lainasin sanat kirjasta, jonka kansilehdille on painettu Kellon—Haukiputaan Kotiseutujulkaisu II. Jäin tuijottamaan kansikuvaa, tuota "yksisarvista" — vaikka ei se mitään lainausmerkkejä tarvitsisi, yksisarvinen kun on — huomatakseni hetken päästä, että se peijuuna tuijottaa minua, niska kierossa, alta kulmainsa, sarvi suorana piikkinä sojottaen, yli neljän hirren ulottuva otus. Eikö tapahtunutkin juuri Puttaan kirkossa joskus noin 167 vuotta sitten, että muutama isännät pääsivät mukaan taidehistoriaan, vaikka eivät niin järin olisi kunniasta välittäneetkään.

Toppeliuksella, tällä maan mainiolla oululaisella vanhalla kuvamaalarilla, oli jostain syystä ollut aihetta narkästyä joihinkin putaalaisiin isäntiin, lie nevätkö keskustelleet näider maalausten hinnasta vähän samaan tapaan kuin kuuluisa Heera Kenonen ja hänen pitkätukkainen taiteilijansa. Selkkauksen seuraus oli tämä. Kun Toppeliuk-

sen kirkonkuvitustyö valmistui ja syynättiin, joukossa myös se suuri helvetti- ja taivas-kohaus, löysivät eräät isännät itsensä "ilmielävinä", joka tapauksessa kiistattomasti näköinä, siitä paikasta, jossa on itku ja hammasten kiristys.

Parasta koettaa ymmärtää niitä taiteilijoita...

Kellon—Haukiputaan Kotiseutuyhdistys julkaisi nyt siis toisen kirjansa ja lähetti sen mukana myös "ykkösen", jossa samoin on kirkollinen kansikuva, silloisen teinin Aarno Ahon värivalokuva 205 v sitten puretun Haukiputaan vanhan kirkon vesikaton ruodelaudoista ja niihin sisältyneistä maalauksista, joiden oletetaan olevan edesmenneen Lauri Gallenin uksen töitä. Kellon—Putaan "kakkonen" valottaa kiintoisalla tavalla pitäjän muinaisuutta ja muuta historiaa aina vuosisadanvaihteen pitoruokia myöten.

Pöydälläni on myös Tornionlaakson vuosikirja 1967, "kakkonen" sekin, muistelen, Kustantaja on Tornionlaakson kotiseututoimikunta, siis laaja pohjaisempi yhteisö kuin edellisen kustantaja. Tuloksena onkin ollut kerrassaan komea

kirja sisälläpitävä runsaasti vanhaa ja uutta asiaa.

Olen joutunut kuulomatkan päästä seuraamaan kirjan syntä ja tiedän, minkä työn se on tekijöillensä teettänyt ja mitä taloudellisia uhrauksia se heille ja kirjoittajille on merkinnyt. Arvostelemaan en tässä aikonutkaan käydä. Sivulla 81, taidehistorioitsijan ja Mikael Toppeliuksen tutkijan, lisensiaatti Reino Mähösen kirjoitukseen J. G. Hedmanista liittyvänä, on valokuva erälle oululaisille tutusta mainitun Hedmanin maalauksesta, jonka aiheena on Oulun kaupunki 1824. Tämän suurikokoisen maalauksen lahjoittivat Oulun porvarit silloiselle kuvernöörilleen Samuel Fredrik von Bornille, jonka mukana se joutui Sarvilahden kartanoon. Valokuvan omistaa Kansallismuseo ja tekstissä sanotaan, että maalaus on Sarvilahdessa. Mentiin merta edemmäs kalaan taulu on tuossa nurkan takana Oulun kaupunginjohtajan virkahuoneessa, jonne Bornit sen lahjoittivat muutamia vuosia sitten. Pitää tehdä asiaa Heiron luo, että pääsee näkemään.

Missä on Oulun kotiseutu julkaisu, vuosikirja aika-ajoin ilmestyvä albumi tms?

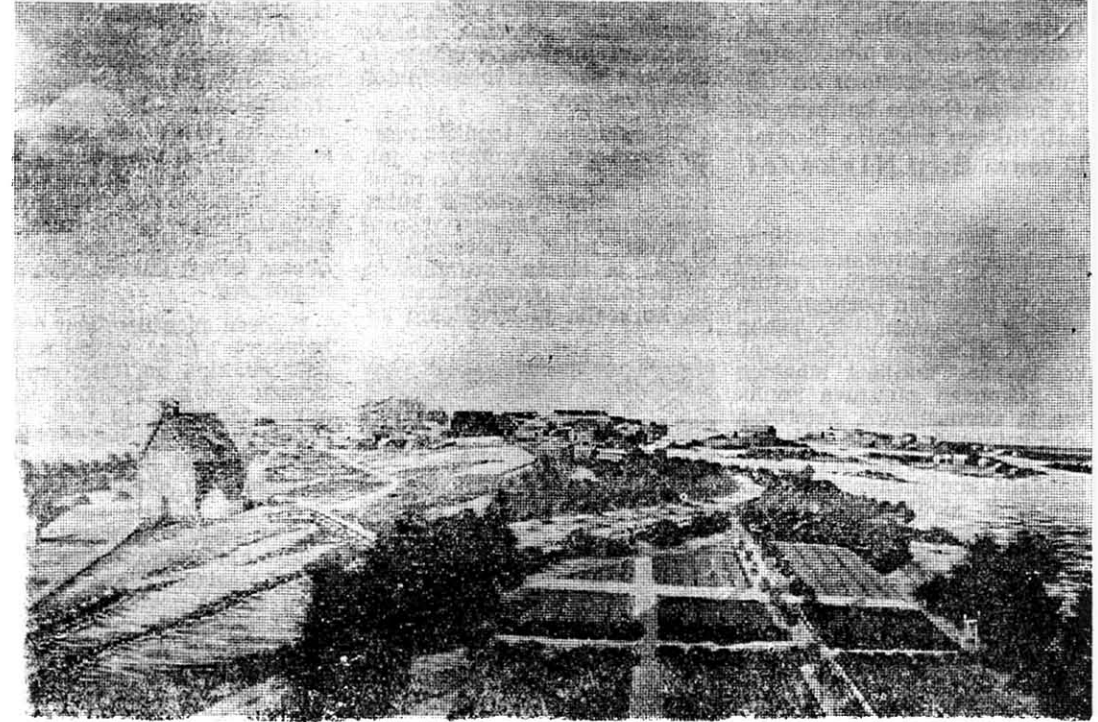
Haastattelen itseäni ja muistelen tavallisesti luotettavalta taholta kuulleen, että tällai-

sesta kirjasta olisi ollut puhetta esim. Oulu-seuran joissakin elimissä, toimikunnissa ellei peräti hallituksessa. Ajatus kiehtoo mieltäni kovasti. Pohjois-Pohjanmaan Maakuntaliitto julkaisee vuoden, parin väliajoin "vuosikirjaa", joka säännöllisesti sisältää myös Oulusta kertovia tutkielmia, toisinaan vallan mielenkiintoisia. Hyvä näinkin, mutta tuntuu, että tässä vaiheessa (yliopisto!) saattaisi olla aihetta omaankin kirjaan. Oulun Historiaseuralla on menossa painoon ensimmäinen vuosikirja, kymmeniä tutkimuksia sisältävä, nimi- ja otikkoluettelosta päätellen arvokas kirja. Mainitsemani naapurien albumit antavat kuitenkin aiheen ajatella, onko Oulun tarve ratkaistu näillä arvon teoksilla. Oulujokilaakson historiaa on jo ennestään suunniteltu Oulujoen Kotiseutuyhdistyksen piirissä, mutta on selvää, niin kuin eräs seuran silmäntekevästä sanoi, ettei voi kirjoittaa historiaa, joka alkaa Kastellin häkiltä ja päättyy Hangaskaankaalle. Oulu ja Oulujokivarsi kokonaisuudessaan ovat oleellinen osa. Yhteistyöhön siis! 25. 2. kokoontui Muhokselle joukko kotiseututyöntekijöitä perustamaan Oulujokilaakson kotiseutuliittoa. Perustivatkin. Toimenpiteellä saattaa olla kauaskantoiset seuraukset. Katsoisin, että ns. vuosikirja-aja-

tuskin tätä tietä olisi saatavissa vankalle pohjalle. Asia kiinnostaa varmasti myös Oulunsaloa, jonka elämä ja asiat en-

nenvanhaan ja nyt taas niin monella tavalla liittyvät ainakin Oulujokisuun ja oulunporilaisten intresseihin. Eiköpähän

kiinnostane Kempelettäkin. Voiko Hailuoto jäädä yksin? Kotiseutu kullan kallis, vaikka vaa- tiikin se kalliin verokullan.

□ Oulu 1824. J. G. Hedmanin maalaus. Taulu on Oulun kaupunginjohtajan virkahuoneen seinällä.